

47941: Didaktik og læring i pædagogisk arbejde

Udviklet af:

Maja Kellberg

Underviser og psykolog

SOSU Østjylland

mak@sosuoj.dk

Tlf.: 51541920

August 2017

1. Uddannelsens sammenhæng til jobområde (FKB)

Moder-FKB:

2629 Pædagogisk arbejde med børn og unge

Endvidere tilknyttet følgende af EPOS FKBere

2223 Socialpsykiatri og fysisk/psykisk handicap

2726 Arbejde på klubområdet og i kulturhuse

Arbejdsfunktioner

Uddannelsen *Didaktik og læring i pædagogisk arbejde* henvender sig til medarbejdere, inden for AMU-målgruppen, som er pædagogiske assistenter eller deltagere med anden pædagogisk baggrund, eksempelvis pædagogmedhjælper og dagplejere.

Vigtige arbejdsfunktioner, for AMU-målgruppen, i relation til Didaktik og læring består i at planlægge, udføre og evaluere pædagogiske aktiviteter eller indsatser ud fra velbegrundede didaktiske overvejelser. I den pædagogiske praksis er der behov for fagpersoner, der har viden om forskellige læringssyn og didaktikkens dilemmaer og udfordringer, og som evner at inddrage og anvende denne viden i praksis i mødet med børn, unge og voksne.

Medarbejdere inden for AMU-målgruppen med pædagogisk baggrund bliver dagligt udfordret på at begrunde deres pædagogiske og didaktiske overvejelser i sammenhæng med læreplanstemaerne, og i forhold til de situationer, hvor et barn, ung eller voksen har behov for, at der iværksættes en pædagogisk indsats.

Deltagerforudsætninger

Inspirationsmaterialet er rettet mod pædagogiske assistenter, der forventes at have en grundlæggende forståelse af og erfaring med planlægning af pædagogiske aktiviteter fra grunduddannelsen. Erfaringen viser, at deltagerforudsætningerne kan være meget forskellige, så det anbefales at tænke meget praksisnært, hvilket betyder, at deltagerne selv skal være aktive i at afprøve forskellige didaktiske modeller i relation til egen praksis. Det kan anbefales at styrke deltagelse, mulighed for dialog, fysisk aktivitet og variation af læringsmiljøet.

Relevante uddannelser at kombinere med

48431	Digital læring og samarbejde i pædagogisk arbejde
40736	Arbejdet med udsatte og sårbare børn og unge
47981	Mennesker med udviklings- og adfærdsforstyrrelser
44299	Børns kompetenceudvikling 0-5 år
43691	Pædagogiske læreplaner i dagtilbud
44431	Planlægning af pædagogiske aktiviteter
47982	Understøttende undervisning i folkeskolen

2. Ideer til tilrettelæggelse

I tilrettelæggelsen af uddannelsen anbefales det at anvende en *praksisfortælling*, bilag 1.

Praksisfortællingen er meget velegnet som metode til at fremme transfer idet den kan følge deltagerne i før-, under- og efterfasen. I før-fasen udleveres en praksisfortællingsskabelon, som giver deltagerne mulighed for at beskrive en problemstilling med afsæt i egen praksis. På uddannelsens første dag introduceres deltagerne til arbejdet med praksisfortællingen i en *aktionslæringsmodel*, bilag 2. Under uddannelsen vil praksisfortællingen fungere som den røde tråd i læreprocessen og sikre, at undervisningstemaerne kontinuerligt bliver relateret til konkrete problemstillinger fra deltageres praksis. Arbejdet med praksisfortællingen bliver på uddannelsens sidste dag grundlag for deltageres udarbejdelse af en handleplan, som giver retning for det videre arbejde i praksis. Praksisfortællingen kan desuden være et udgangspunkt for en splitopgave såfremt uddannelsen afholdes som 3+1.

Kurset kan afholdes som et samlet 4 dages forløb eller afholdes med split som hhv. 3 + 1 dag. Ved afholdelse med split anbefales det, at nærmeste leder informeres om den splitopgave deltagerne evt. sendes hjem med. Splitopgaven kan fx være en praktisk opgave, hvor deltagerne får mulighed for at afprøve metoder og modeller fra kurset og/eller en opgave der har afsæt i praksisfortællingen.

Det er tanken, at nærmeste leder kan støtte deltagerne i splitopgaven og dermed støtte deltagerens læring og fremme transfer. Som en hjælp til lederen kan det aftales, at kursusmaterialet sendes til denne.

Temaerne på uddannelsen er valgt med afsæt i den didaktiske relationsmodel af Hilde Hiim og Else Hippe (se bilag 3). Modellen giver deltagerne et grundigt overblik over de faktorer, der har indflydelse på en læreproces, og hvordan de forskellige faktorer er gensidigt afhængige. Deltagerne får dermed en teoretisk ramme for de didaktiske overvejelser man som fagperson gør sig i tilrettelæggelsen, udførelsen og evalueringen af en pædagogisk aktivitet eller indsats.

Det anbefales at give deltagerne mulighed for at styrke ét af de fire faglige områder, der knytter sig til den pædagogiske assistentuddannelse med det formål, at deltagerne kan tegne en tydeligere fagprofil i egen praksis.

De fire faglige områder:

Natur og udeliv

Digital kultur

Bevægelse og idræt

Sundhed i den pædagogiske praksis.

Ønsker deltagerne at styrke deres særlige pædagogiske hånddelag/profil indenfor eksempelvis natur og udeliv, kan det anbefales, at deltagerne tænker denne profil ind undervejs i den konkrete tilrettelæggelse og udførelse af en pædagogisk aktivitet eller indsats.

I inspirationsmaterialet skelnes der mellem en pædagogisk **aktivitet** og en pædagogisk **indsats**. Pædagogiske aktiviteter og rutiner udføres dagligt, hvorimod en pædagogisk indsats i denne sammenhæng forstås som en proces, der er kompleks og tværfaglig. En pædagogisk indsats kræver grundige didaktiske overvejelser samt samarbejde med forældre/pårørende, kolleger, leder og tværfaglige samarbejdspartnere inden planlægning og udførelse. Som inspiration til at udfolde, hvordan deltagerne tænker didaktisk i forhold til en pædagogisk indsats kan casen om Sebastian anbefales. (Se bilag 5).

Det vil fremgå af inspirationsmaterialet, at der jævnligt henvises til "deltageres målgruppe" med henblik på at undgå at skrive "barn/unge eller voksne" hver gang.

3. Temaer

Temaoversigt

- Tema 1: Introduktion til begreberne didaktik og læring
- Tema 2: Mål og læringsforudsætninger
- Tema 3: Hvordan en given pædagogisk aktivitet eller indsats beskrives, begrundes og organiseres
- Tema 4: Rammefaktorenes betydning for læring i relation til en given pædagogisk aktivitet/indsats
- Tema 5: Analyse- og evalueringsmetoder i forhold til at vurdere og udvikle egen og arbejdspladsens pædagogiske praksis

Tema 1: Introduktion til begreberne didaktik og læring

Formålet med dette tema er at give deltagerne en introduktion til forskellige teoretiske forståelser af begreberne didaktik og læring.

Deltagerne får her mulighed for at reflektere over eget syn på læring, og den betydning dette syn får for relationen til barnet, den unge eller voksne i læreprocessen.

Desuden giver temaet mulighed for at introducere deltagerne for forskellige didaktiske modeller, der hver især har styrker og svagheder.

- Emne 1: Definitioner på begreberne didaktik og læring samt forskellige teoretiske forståelser, der knytter sig til disse begreber i en pædagogisk sammenhæng
- Emne 2: Forskellige syn på læring
- Emne 3: Introduktion til forskellige didaktiske modeller med henblik på at kunne vurdere modellernes svagheder og styrker.

Metode:

Til udfoldelse af forskellige teoretiske forståelser af didaktik og læring kan nedenstående links til filmklip give inspiration til underviserens forberedelse af temaet eller anvendes som input i selve undervisningen til refleksioner mellem deltagerne på holdet. Udgangspunktet for en fælles refleksion blandt deltagerne kan eksempelvis være udvalgte dele af debatten på Dr2 (link 1), hvor der debatteres, hvorvidt pædagogisk personale skal have målstyring som afsæt for de didaktiske overvejelser frem for "fri leg".

<https://youtu.be/iS-hjMJKH7Y>

<https://peadagogikogdidaktik.wordpress.com/category/didaktiske-teorier-og-modeller/>

http://www.amdansk.dk/main/paedbegreber/didaktik_enkortintroduktion/

Begrebet didaktik kan derefter præciseres for deltagerne.

Didaktik – defineret i Gyldendals 'Den Store Danske':

'...den del af pædagogikken, der har til opgave at give en vejledning for undervisningen'

'...didaktikken omfatter overvejelser både over, hvad der skal læres (dannelsesteori, læreplansteori, fagplanteori), og over, hvordan der skal undervises og læres (metodelære).'

'...undervisning (kan) karakteriseres ved en intention om at fremme en læren af noget hos nogen.

Intentionen kommer til udtryk i målene for undervisningen. Af disse udspringer overvejelser over valg af indhold, dvs. af de kundskaber, den viden og de færdigheder, der i den givne situation skønnes at være af størst værdi.'

I udfoldelsen af disse forståelser er det væsentligt at tydeliggøre de forskellige syn, der kan være på didaktik og læring i en pædagogisk praksis i modsætning til en undervisningssammenhæng.

Ifølge Stig Brostrøm (professor ved Institut for Uddannelse og Pædagogik) i tidsskriftet Asterisk (2014):
..."oplever det pædagogiske felt en konstant pendulbevægelse mellem det frie og det strukturerede".
I samme tidsskrift giver han et kort rids over de didaktiske bølger i børnehøjde ved følgende oversigt:
1960'erne: Hulter til bulter

1970'erne: Struktureret pædagogik

1980'erne- 1990'erne: Selvforvaltning

2000'erne: Læreplaner og småbørnsdidaktik

Didaktik i børnehøjde er, ifølge Stig Bostrøm, dér, hvor fagpersonen kan praktisere en *situationsbestemt og dynamisk didaktik*, hvor læringen opstår i et dynamisk samspil mellem børn og fagpersonen. Den situationsbestemte didaktik kaldes i Sverige for "den døde mus-pædagogik" og dækker over situationen, hvor fagpersonen skifter spor i forhold til det oprindelige mål for aktiviteten eller indsatsen.

Begrebet *læring* defineres af Knud Illeris i bogen "Læring" (2015), s.20, på følgende måde:
"...enhver proces, der hos levende organismer fører til en varig kapacitetsændring, og som ikke kun skyldes glemsel, biologisk modning eller aldring."
I samme bog bliver der redegjort for begreberne *motivation* og *vilje* og den betydning disse har for en vellykket læreproces.

Som afslutning på dette emne kan deltagerne gruppevis reflektere over eget syn på læring i relation til målgruppen i praksis.

Her er bud på refleksionsspørgsmål til deltagerne:

Hvad er vigtigt for mig som fagperson, der skal facilitere læreprocessen:

At børnene, de unge eller voksne når målet for læringen eller er det vigtigere at processen på vej mod målet er lærerig? Er det muligt at have lige meget fokus på begge dele?

Hvad vil det sige at skabe et trygt læringsmiljø?

Hvem skal sikre og vurdere at læringsmiljøet er udviklende for det enkelte barn, unge eller voksne?

Hvilke udfordringer kan der være i forhold til at tilrettelægge og udføre aktiviteter eller indsatser for de yngste børn i modsætning til de unge eller voksne?

Temaet afsluttes med en introduktion til forskellige didaktiske relationsmodeller. (Se bilag 3.)

Efter introduktion til modellerne kan deltagerne reflektere over modellernes svagheder/styrker samt vurdere, hvordan modellerne evt. kan supplere hinanden. Dette kan med fordel gøres med kobling til egen praksis eller egen praksisfortælling.

Tema 2: Mål og læringsforudsætninger

Efter introduktionen til forskellige didaktiske relationsmodeller i tema 1 går deltagerne videre til at vælge én af modellerne som afsæt for udarbejdelsen af et konkret mål i forhold til målgruppen i praksis. Det er væsentligt, at deltagerne gør sig grundige didaktiske overvejelser i forhold til de kompetencer og erfaringer læreprocessen skal give barnet, den unge eller voksne mulighed for at tilegne sig. I den sammenhæng også blive opmærksom på de faldgruber og udfordringer, der kan opstå, såfremt der ikke er overensstemmelse mellem fagpersonens og barnets mål i forhold til en given aktivitet eller indsats.

Har fagpersonen eksempelvis planlagt at lære børnene at spille basketball, kan der opstå udfordringer såfremt niveauet er for højt i forhold til målgruppens alder, tidligere erfaringer eller motivation for sport. Her er det væsentligt, at deltagerne inddrager det enkelte barns læringsforudsætninger, fx alder, køn, diagnoser, særlige styrker eller svagheder, i sine didaktiske overvejelser.

Deltagerne kan her præsenteres for begrebet **samskabelse** i forhold til vigtigheden af at inddrage barnet og forældre i processen. Inddragelse og samskabelse er således vigtige pædagogiske principper som deltagerne altid bør inddrage i deres didaktiske overvejelser. Inddragelsen af barnet og forældre er især væsentlig, når der udarbejdes mål i forhold til en pædagogisk indsats.

- Emne 1: Udarbejdelsen af konkrete og realistiske mål for den pædagogiske aktivitet eller indsats
- Emne 2: Inddragelse af det enkelte barn/unge eller voksne i arbejdet med at opstille konkrete og realistiske mål

Metode:

I dette tema inddrages praksisfortællingen som afsæt for øvelser individuelt eller gruppevis.

Temaet kan indledes med små filmklip der kan åbne op for en dialog med deltagerne eller mellem deltagerne i forhold til at reflektere over, hvilke didaktiske overvejelser fagpersonen skal gøre sig i relation til målgruppen. Det kan anbefales, at underviseren danner grupper ud fra den enkelte deltagers målgruppe i praksis.

Didaktik i legestuen og vuggestuen:

<https://youtu.be/30cFWqNPf3E>

<https://www.youtube.com/watch?v=1p3rbW9eWCw>

<https://www.youtube.com/watch?v=vweASReRNT0>

<https://www.youtube.com/watch?v=XhF9eljTtJQ>

Didaktik voksne/handicappede:

<https://www.youtube.com/watch?v=P3yqjimaLX4>

Deltagerne vælger herefter en didaktisk model (se bilag 3), der skal anvendes i arbejdet med at opstille et konkret mål i relation til egen praksis eller praksisfortælling.

Som hjælp til udarbejdelsen af et mål for en given aktivitet eller indsats kan følgende spørgsmål anvendes:

Hvilke mål er det realistisk at lave/opstille, når det handler om de yngste børn eller borgeren med psykisk eller fysisk handicap? Hvordan kan/skal læreplanstemaerne indgå i målsætningen?

Hvordan sikrer fagpersonen sig at inddrage den enkeltes læringsforudsætninger i udarbejdelsen af mål?

Eksempel på et konkret og realistisk mål: At Frida (2 år og for tidligt født) kan deltage i frokostmåltidet i mindst 10 min sammen med de andre børn i dagplejen. (Se casen om Frida i bilag 4.)

Deltagernes udarbejdelse af et konkret mål i relation til deres praksisfortælling/case:

Tema 3: Indholdet og læreprocessen

Tema 3 omhandler de didaktiske overvejelser deltagerne skal gøre sig i forhold til, hvordan en pædagogisk aktivitet eller indsats kan **beskrives, begrundes og organiseres** med henblik på at opnå en vellykket læreproces. De didaktiske overvejelser deltagerne skal gøre sig er i forhold til det konkrete indhold i aktiviteten eller indsatsen.

- Emne 1: Beskrivelse og begrundelse af en given pædagogisk aktivitet eller indsats under hensyntagen til det konkrete læringsmiljø læreprocessen skal finde sted i.
- Emne 2: Fagpersonens organisering af læringsforløbet og ansvar for at analysere på grunde til modstand mod læring - herunder bud på konkrete strategier for at sikre sig, at målet for aktiviteten nås.
- Emne 3: Tegn på læring

Metode:

I dette tema inddrages den valgte didaktiske relationsmodel samt praksisfortællingen som afsæt for øvelser individuelt eller gruppevis.

Deltagerne indleder med at svare individuelt på nedenstående spørgsmål og kan i den forbindelse udfordres på deres egen rolle i læreprocessen og ansvar i forhold til at overveje hvilke pædagogiske redskaber, der med fordel kan anvendes såfremt barnet/unge eller voksne ikke kan honorere det stillede krav.:

Skal aktiviteten/indsatsen foregå gruppevis, parvis eller enkeltvis?

Skal læringen være styret af fagpersonen, deltagerstyret eller en kombination af disse?

Skal læringen foregå udendørs eller indendørs?

Hvordan reagerer jeg som fagperson, hvis der er modstand mod aktiviteten/indsatsen? (fx hvad gør jeg hvis Frida ikke kan deltage i 10 min.?)

Besvarelsen af ovenstående spørgsmål kan illustreres med følgende eksempel, hvor fagpersonen detaljeret har beskrevet indholdet for den pædagogisk indsats, hvordan indsatsen skal organiseres, og hvilke tegn der kan iagttages som synlige tegn på læring. I besvarelsen er der taget afsæt i en SMITTE-model.

Eks. på en fagpersons beskrivelse af indhold for læreprocessen, organisering og tegn:

Tiltag:

Jeg vil først tale med forældrene med henblik på at involvere dem i processen. Her tænker jeg, det er vigtigt at fortælle, hvad jeg har vurderet kan være et realistisk og konkret mål for min indsats.

Dernæst vil jeg kontakte en fagperson – fx sundhedsplejersken - angående gode ideer til mad som Frida forhåbentligt får lyst til at smage på.

5 min. inden frokost får Frida at vide, at hun skal spise. Her vil jeg vise hende et billede af maden, så hun kan indstille sig på, hvad hun skal.

Alle børn i min gruppe skal deltage, så det er vigtigt, at jeg får involveret gruppen i at dække bord osv.

Her vil jeg forsøge at involvere Frida i processen med henblik på, at hun bliver motiveret til at spise og hygge med de andre børn.

Jeg vil bruge en hvid tallerken og en hvid dug, så Frida kan fokusere på at spise i stedet for at blive optaget af farver eller figurer.

Under måltidet har jeg planlagt, at Frida skal sidde lige ved siden af mig, så jeg kan guide hende under måltidet.

Frida får 1 ting ad gangen på sin tallerken (noget hun godt kan lide)

Jeg vil huske på, at det er mig, der har ansvaret for den gode stemning og hele tiden italesætte Fridas initiativer ved måltidet.

Strategier hvis Frida udtrykker modstand mod at deltage:

Når Frida bliver urolig og vil ned fra stolen, vil jeg forsøge at aflede hende med en lille sang – hvis hun fortsat bliver ked af det, tager jeg hende på skødet og roser hende for det, der lykkedes for hende.

Tegn på læring:

Frida: græder ikke, når hun kan se eller høre at vi skal spise
spiser selv og udtrykker glæde ved smage og lugte

sidder roligt på sin plads i op til 10 min ad gangen

smiler og har øjenkontakt med mig

Tema 4: Rammefaktorernes betydning for læring i relation til en given pædagogisk aktivitet/indsats

Formålet med dette tema er at bevidstgøre deltagerne om rammefaktorernes indflydelse på læreprocessen. Gældende lovgivning og procedurer på området, fagpersonens kompetencer, fysiske rammer, kultur, pårørende og tværfaglige samarbejdspartnere introduceres som vigtige rammefaktorer, der kontinuerligt skal medtænkes i tilrettelæggelsen og udførelsen af en given aktivitet eller indsats.

Ud fra nedenstående forslag til emner, er det tanken, at deltagerne helt konkret forholder sig til de enkelte faktorer enkeltvis og reflekterer over, hvilken betydning disse samlet set får for den pædagogiske aktivitet eller indsats.

I forhold til fagpersonens kompetencer får deltagerne især mulighed for at fokusere på egne kompetencer i lyset af den pædagogiske assistents 4 faglige områder. Har deltagerne særlige kvalifikationer eller kompetencer i forhold til natur- og udeliv, sundhed, digitale medier eller bevægelse/idræt vil det være oplagt at styrke denne profil og medtænke profilen i de didaktiske overvejelser i forhold til, hvordan denne særlige profil/håndelag positivt kan fremme læreprocessen.

- Emne 1: Gældende lovgivning, procedurer og regler for/i arbejdet
- Emne 2: Fysiske rammer
- Emne 3: Tværfaglige samarbejdspartnere/pårørende/familie/øvrige netværk
- Emne 4: Fagpersonens kompetencer i relation til den pædagogiske assistents 4 fag(lige) områder

Metode:

I dette tema inddrages den valgte didaktiske relationsmodel samt praksisfortællingen som afsæt for øvelser individuelt eller gruppevis.

Deltagerne får indledningsvis stillet følgende spørgsmål, som de evt. selv kan besvare eller kan få besvaret ved kontakt til arbejdsstedet:

Hvilken gældende lovgivning, procedurer og regler skal du være opmærksom på i tilrettelæggelsen og udførelsen af en given aktivitet eller indsats?

Her kan eksemplet med Frida igen inddrages, således at deltagerne kan se det relevante i at undersøge, om der f.eks. er mad, Frida ikke må eller kan indtage som for tidligt født. Om lovgivningen bag læreplanstemaerne kan give retning i forhold til læringsmål og tegn på læring osv.

Deltagerne kan med fordel drøfte nedenstående spørgsmål i grupper med henblik på at inddrage andre perspektiver i de didaktiske overvejelser:

Hvordan og hvornår inddrages min leder, pædagogen eller forældrene i processen?

Hvilke tværfaglige samarbejdspartnere bør eller kan inddrages i planlægningen?

På hvilken måde fremmer eller hæmmer de fysiske rammer min aktivitet eller indsats?

Har jeg som fagperson et særligt "pædagogisk håndlag", der med fordel kan styrke indsatsen?

Tema 5: Analyse- og evalueringsmetoder i forhold til at vurdere og udvikle egen og arbejdspladsens pædagogiske praksis

Det sidste tema i uddannelsen giver deltagerne mulighed for at arbejde med relevante analyse- og evalueringsmetoder med henblik på at vurdere, om målet for læring nås eller ikke nås. Såfremt målet ikke nås, skal det vurderes, hvilke elementer der i læreprocessen med fordel kan styrkes eller minimeres.

Evalueringsaf den pædagogiske indsats er, ifølge Christina Laugesen, Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), helt afgørende for udvikling af egen og arbejdspladsens pædagogiske praksis.

"En evaluering må til hver en tid kunne sandsynliggøre, at denne faktisk giver et bedre grundlag for at tilrettelægge "den gode indsats" over for den enkelte borger".

"Jo mere afgrænset og målrettet en specifik pædagogisk indsats er, jo lettere er det at vurdere, om indsatsen fører til det forventede resultat eller har den ønskede effekt." ¹

Fagpersonen kan opleve, det er vanskeligt at evaluere på målet i erkendelsen af, at målet har været for overordnet og ukonkret. Overordnede pædagogiske mål, som alsidig personlig udvikling eller sociale kompetencer, kan, ifølge Christina Laugesen (EVA), ofte være vanskelige at evaluere på. Af den grund er det væsentligt, at fagpersonen opstiller flere konkrete og meningsfulde mål, der lægger op til en skarpere analyse af sammenhængen mellem de enkelte elementer i den pædagogiske indsats.

En praktisk udfordring, pædagogisk personale ofte støder på i evalueringen af en pædagogisk aktivitet eller indsats, er at finde den nødvendige tid til at foretage evalueringen. Den manglende tid koblet med oplevelsen af, "at nu går det jo meget godt, og så er der vel ikke grund til at bruge tid på noget, der allerede har løst sig eller allerede fungerer..." – kan betyde, at evalueringen af aktiviteten eller indsatsen udelades. Disse barrierer kræver at leder og kolleger understøtter evalueringsprocessen, dels ved at afsætte den fornødne tid og ved at deltage aktivt i processen.

Emne 1: Evalueringens betydning for en vellykket pædagogisk aktivitet eller indsats

Emne 2: Hvordan og hvornår indsatsen skal evalueres og dokumenteres

Emne 3: Praksisfortællingen som narrativ dokumentations- og evalueringsmetode

¹ Citater <http://www.socialkvalitetsmodel.dk/siteassets/socialkvalitetsmodel/3-de-sociale-indikatorprogrammer/publikationer/artikler-om-sip/christina-laugesen-til-site.pdf> s.2.

Metode:

I dette tema inddrages den valgte didaktiske relationsmodel samt praksisfortællingen som afsæt for øvelser individuelt eller gruppevis. Temaet indledes med et kort teoretisk oplæg om begrebet evaluering. Her er det væsentligt at nævne de forskellige udfordringer og faldgruber, der knytter sig til evaluering i praksis.

Til brug for analysen og evalueringen af den pædagogiske aktivitet eller indsats kan nedenstående spørgsmål anbefales. Spørgsmålene er velegnede til de fleste former for evaluering, men som det fremgår af parenteserne i nedenstående boks er der her henvist til elementerne fra den didaktiske relationsmodel af Hiim og Hippe.

Spørgsmålene understøtter en faglig diskussion/drøftelse mellem fagpersonen, kolleger og leder og kan på den måde medvirke til udvikling af egen og arbejdspladsens praksis.

Var der sammenhæng mellem barnets forudsætninger og læringsmålene?

Var målene for lette eller for svære?

Passede opgaven (indholdet) til barnet og var der passende tid (rammefaktor)?

Hvordan fungerede samarbejdet mellem barnet og den voksne (læreproces og rammefaktor)?

Hvad lærte barnet og er det passende ift. det forventede (læringsmål og tegn)?

Det kan anbefales at nævne praksisfortællingen som eksempel på et narrativt dokumentations- og evalueringsredskab. Der vil være andre dokumentations- og evalueringsmetoder, såsom interview, logbog, fotoplancher og video. Disse metoder kan anbefales som hjælp i analysen og evalueringen af om målet for aktiviteten eller indsatsen er nået.

Temaets primære fokus vil være deltagernes valg af evalueringsmetode i relation til egen praksisfortælling. Det vil således være relevant at overveje følgende:

Hvornår og med hvem vil jeg evaluere?

Hvilke tegn er der på, at vi har nået målene?

Hvordan skal de enkelte mål evalueres?

Hvilket evalueringsredskab, fx interview, praksisfortælling, observation, logbog eller fotoplancher skal anvendes?

Evalueringen i forhold til Frida, 2 år, der er for tidligt født:

Hver dag vil jeg kort skrive ned i min logbog, hvordan det er gået i forhold til det mål og de tiltag, jeg har opstillet.

Efter 1 uge vil jeg i samarbejde med forældrene vurdere om vi skal ændre på nogle af tiltagene i forhold til, hvad de oplever.

Ved det førstkomende møde med min dagplejepædagog vil jeg evaluere indsatsen sammen med hende/ham og justere mål og tiltag.

4. Opgaver og undervisningsmaterialer

Bilag 1 Skabelon til praksisfortælling

Introduktion til arbejdet med praksisfortællingen

Praksisfortællingen er en metode til:

1. Personlig og faglig refleksion
2. Læring og udvikling for dig og din arbejdsplads.

Med praksisfortællingen får du mulighed for at indkredse hverdagssituationer, der er betydningsfulde, fordi de rummer en bestemt **situation**, en **problemstilling**, et **dilemma** eller en **pointe**, som du er optaget af og gerne vil blive klogere på.

Udgangspunktet for DIN praksisfortælling skal således være, hvad DU:

- Oplevede i den pågældende situation
- Har brug for at vide noget mere om
- Ønsker at blive bedre til at håndtere

Praksisfortællingen skal følge dig gennem hele kurset og inddrages løbende i undervisning og øvelser. Du får nærmere introduktion til dette på første kursusdag.

Eksempler på en praksisfortælling:

Eks. på en praksisfortælling i relation til Børns Kompetenceudvikling (husk anonymisering af barnet, forældre og kolleger)

1. Jeg er dagplejer til 4 børn i alderen 1 år, 2 på 18 måneder og en på 2 år.

Det er pigen på 2 år, som jeg nu vil fortælle om.

Hun er en glad pige, der snakker rigtig meget også om de andre børn. Hun er god til at hjælpe til og er i det hele taget meget kærlig og social. Hun sover godt om natten og sover 3 timer hos mig til middag.

De sidste 3 måneder har hun været rigtig træt efter at hun har været i dagplejen et par timer. Hun kommer hurtigt i konflikt med de andre børn, nogle gange er det så slemt, at hun lukker helt ned og kun vil sidde hos mig. Hun græder meget og slår de andre børn og vil helst ikke dele legetøjet med de andre. De andre børn må helst heller ikke sidde hos mig, så begynder hun at græde og siger: "nej!".

2. Jeg er dagplejer for 4 børn i alderen 1-1,9 år.

M er en pige på 1,4 år, hendes udfordring er, at hun ikke giver udtryk for sine basale behov. I

spisesituationer rækker hun ikke ud eller udtaler at hun vil have mad/drikke. Hun sidder afventende.

Jeg italesætter spisesituationerne: Vil du have rugbrød, mælk osv. Håber på respons, men der kommer

ingen. Hun siger ikke fra ved smerte eller ubehag. Andre gange vælter de andre børn hen oven på M, når de har rejst sig og er gået videre, leger M igen uden nogen reaktion. Når jeg ser M slå sig, tager jeg hende op og siger Av det gør ondt, gør M opmærksom på, at det er ok at blive ked af det. M er udfordret ved, at hun stadig er i krybestadiet.

Vi har vores daglige rytme, hvor børnene venter på tur, for at blive skiftet inden de skal puttes. Vi snakker/synger og hygger os. Det bliver M's tur og jeg giver hendes ben massage som jeg plejer, hvor hun begynder at græde og er nærmest utrøstelig. Jeg tager hende ind til mig og siger at det er ok, du skal have en ren ble, tøj på og ud at sove.

Praksisfortælling:

Navn:	
Hold nr. eller dato for kursusstart:	
Min praksisfortælling:	Hjælpespørgsmål:
	<u>Hvem handler det om?</u>
	<u>Hvornår skete episoden?</u>
	<u>Hvad er der sket?</u>

	<p><u>Hvor er det sket?</u></p> <p><u>Hvem var indblandet i episoden?</u></p> <p><u>Hvad gjorde du?</u></p> <p><u>Hvad gjorde barnet/forælderen/kollegaen?</u></p>
Mine undrende spørgsmål til praksisfortællingen:	

Bilag 2 Aktionslæringsmodel

Den didaktiske relationsmodel

Kilde: Hiim, Hilde og Hippe, Else (2007): Læring gennem oplevelse, forståelse og handling. Forlaget Gyldendal.

Mål: Den didaktiske relationsmodel er med til at kunne fastlægge fagpersonens hensigt med undervisningen/aktiviteten/indsatsen, hvilken retning processen har, samt formålet med de lærendes læring. Hiim og Hippe skelner mellem overordnede samfundsmæssigt bestemte mål – formuleret i bekendtgørelser og i uddannelsesordninger og elevernes egne/individuelle læringsmål – hvad har eleven brug for at lære for at opfylde det overordnede mål?

Læringsforudsætninger: Hiim og Hippe fremhæver denne kategori som særlig:

‘Eleven selv er jo det, som helheden dybest set drejer sig om’ – s. 77 i ‘Læring gennem oplevelse, forståelse og handling’ (2007).

Følelser

Holdninger

Færdigheder

Forståelse

Med læringsforudsætninger skal der kigges nærmere på de lærendes interesser og kompetencer i forhold til undervisningsforløbet. Her tænkes desuden på de lærendes alder, tidligere erfaringer, motivation osv.

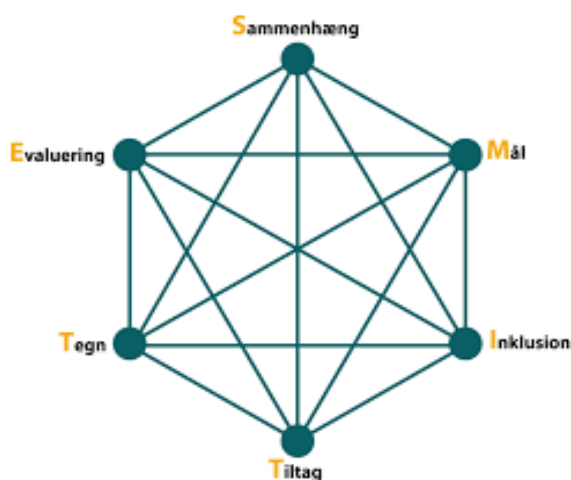
Indhold: Indholdet beskriver, hvad undervisningen/aktiviteten/indsatsen handler om, hvilken rolle de forskellige aspekter spiller og hvordan den er tilrettelagt. Indholdet er formet ud fra de mål der er fastslået.

Læreprocessen: Læreprocessen beskriver, hvordan selve læringen skal foregå og hvem der tilrettelægger forløbet. Selve læreprocessen kan være tilrettelagt enten af fagpersonen eller af fagpersonen og de lærende i fællesskab.

Rammefaktorer: Når der tales om rammefaktorer er det elementer såsom love, regler, kulturelle aspekter, lokalmiljøet og skoleorganisatoriske midler (økonomi, ledelse, undervisningsmidler, udstyr, fagplaner etc.) der menes. Rammefaktorerne kan enten være begrænsende eller gøre læring muligt. 'Kvaliteten' af rammefaktorerne må ses i sammenhæng med det, der skal læres/undervises i og den der skal lære. De kan ikke betragtes som absolutter (enten gode eller dårlige)

Evaluering/vurdering: Evalueringen foregår både af selve undervisningsprocessen og af de lærendes læring.

SMITTE-MODELLEN – en refleksionsmodel til pædagogisk udvikling og organisationsudvikling

Kilde: <https://paedagogik.systeme.dk/index.php?id=345>

Bogstaverne i **SMITTE** står for:

Sammenhæng

Mål

Inklusion

Tegn

Tiltag

Evaluering

SMITTE-modellen er oprindeligt udviklet i Norge til folkeskolen og det pædagogiske område, men kan også bruges som en metode ifm. organisationsudvikling og strategiudvikling.

SMITTE-modellen. De 6 spidser indeholder hver sit element, der er forbundet med de fem andre. Modellen skal opfattes som et dynamisk redskab, hvor man kan springe frem og tilbage mellem de seks elementer.

SAMMENHÆNG

Baggrund, forudsætninger

Hvorfor iværksættes indsatsen?

Hvilken forhistorie er forbundet med indsatsen?

Hvor er vi nu?

Hvad er det vigtigst at gøre noget ved nu?

Hvorfor er vi optaget af dette emne/område?

Hvad er situationen?

Hvilke rammer arbejder vi inden for?

Hvilke værdier og prioriteringer ligger bag?

På hvilken baggrund og ud fra hvilke forudsætninger iværksættes indsatsen?

MÅL

Hvad vil vi gerne opnå?

Er målet Specifikt, Målbart, Attraktivt, Realistisk og Tidsbestemt?

INKLUSION

Hvordan sikres ressourcefokusering og en anerkendende tilgang?

Hvordan sikres et fokus på de sociale relationer og på læringen gennem fællesskabet?

Hvilke redskaber skal inddrages og hvorfor?

TILTAG

Hvad gør vi?

Hvad skal skabe ændringer?

Hvad skal bidrage til opfyldelse af målene?

Hvad er indholdet?

Hvad skal vi gøre for at nå de enkelte mål?

Hvem gør hvad hvornår?

TEGN

Sanseindtryk, konkretisering af målene

Hvad skal der holdes øje med for at se, om man nærmer sig målet?

Hvad skal man se, høre og mærke, på vej mod, og når målet er nået?

EVALUERING

Hvilke tegn er der på, at vi har nået målene?

Hvordan skal de enkelte mål evalueres?

Hvilke værktøjer vil være velegnede til at evaluere de enkelte mål?

(undersøgelse og registrering vha. spørgeskema, logbog o.a.)

Hvad skal evalueres?

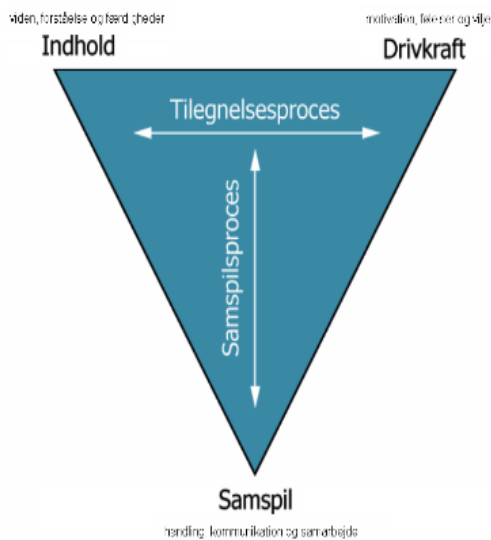
Hvem skal evaluere?

Hvordan skal der evalueres?

Hvem skal evalueringen formidles til?

Hvordan kommer vi videre?

Knud Illeris' s læringstrekant

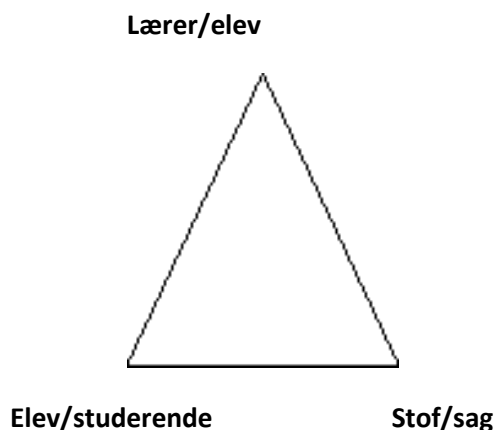

Kilde: <http://go-undervisning.dk/?wiki=laering>

Læringstrekanten har tre grundlæggende læringsdimensioner:

- I venstre hjørne befinder selve indholdet sig, altså viden, forståelse og evner. Den indholdsmæssige (kognitive og motoriske) dimension drejer sig om tilegnelsen af det der læres – fagpersonen har her fokus på det konkrete indhold og for eksempel om det opleves som svært eller let for barnet/unge/voksne.
- Den psykodynamiske (følelses-, viljes- og motivationsmæssige) dimension drejer sig om læringens drivkræfter. Her er det vigtigt at vurdere om barnet/unge/voksne er motiveret og oplever processen som meningsfuld.
- Den sociale (samspils- og samfundsmæssige) dimension drejer sig om samspillet mellem individet og omgivelserne. Her kan fagpersonen vurdere den sociale kontekst barnet/unge/voksne er en del af under læreprocessen.

Den didaktiske trekant

Kilde: http://www.amdansk.dk/main/paedbegreber/didaktik_enkortintroduktion/

Professor Karsten Schnack henviser til tre faktorer, som er gennemgående ved enhver form for undervisning/pædagogisk aktivitet:

- En lærer/underviser
- En elev/studerende
- Et stof/en sag

Disse faktorer udgør tilsammen en helhed og omtales ofte som den didaktiske trekant. I dette inspirationsmateriale er det vigtigt at nævne, at deltagerne kan anvende den didaktiske trekant i den kontekst de udfører deres daglige arbejde, hvilket typisk vil være i en pædagogisk sammenhæng. Det betyder at lærer/underviser udskiftes med den jobfunktion de varetager til daglig, eksempelvis dagplejer, pædagogmedhjælper eller pædagogisk assistent.

Bilag 4 Casen om Frida

Frida er født 5 uger for tidligt. Frida er meget forsigtig af sig, bliver hurtig utryg, når der sker ændringer i hverdagen. Hun vil helst sidde for sig selv, og reagerer ofte ved at græde, når vi skal spise, på tur eller på legepladsen. Hun kan bedst lide at spise bestemte ting, synge de samme sange og besøge den samme legeplads.

Frokosten: Når vi skal til at spise begynder hun at græde inden vi får sat os ned. Hun viser med al tydelighed, at den situation gør hende utilpas. Hun har ikke lyst til at spise den mad, der bliver sat foran hende og kan slet ikke finde ud af at vælge noget andet til, fordi hun bare græder og vil ned. Selvom hun bliver siddende lidt går der ikke ret lang tid, så vil hun ned igen. Hvis hun ikke må komme ned, kravler hun over til mig og vil sidde på skødet imens hun klynger sig til mig.

Problemet er, at hun ikke får spist noget og det får betydning for hendes velbefindende resten af dagen.

Bilag 5 Casen om Sebastian

Sebastian er 8 år gammel. Lærerne og det pædagogiske personale udtrykker frustration over Sebastians deltagelse i undervisningen og de pædagogiske aktiviteter i SFO'en.

Når han får en opgave, går der ikke ret lang tid før han begynder at pille ved sit penalhus eller pludselig tager sin madpakke op af tasken og begynder at spise.

Når lærerne stiller krav om, at han skal pakke sin madpakke væk, nægter han.

Fastholdes kravet kan han finde på at blive så vred, at han smider med maden, vælter stolene eller bliver udadreagerende.

Når han sidder ved en computer og spiller spil, kan han være i ro i lang tid.

5. Litteraturliste mv.

Schnack, Karsten: Pædagogiske læreplaner – at arbejde med didaktik i børnehaven. *Systime Acedemic* (2008).

Asterisk, Didaktikkens Revival – mere magt til didaktikken. nr.72, 2014 Aarhus Universitet

Brostrøm, Stig og Vejleskov, Hans (2009): Didaktik i Børnehaven. Forlaget Dafolo

Hiim, Hilde og Hippe, Else (2007): Læring gennem oplevelse, forståelse og handling. Forlaget Gyldendal.

Brostrøm, Stig (2004): Pædagogiske læreplaner – at arbejde med didaktik i børnehaven.

Papian, Rikke D. (2016): Konflikt håndtering på arbejdspladsen. Kommuneforlaget A/S.

Illeris, Knud (2015): Læring. Samfundslitteratur.

Henvisning til Christina Laugesens tekst om evaluering:

<http://www.socialkvalitetsmodel.dk/siteassets/socialkvalitetsmodel/3-de-sociale-indikatorprogrammer/publikationer/artikler-om-sip/christina-laugesen-til-site.pdf>

Praksisfortællingen som metode:

<https://www.ucn.dk/Files/Billeder/ucn/Uddannelser/P%C3%A6dagog/Forskellige-typer-af%20praksisfortaellinger-GP.pdf>